

Alhambra: Mirador de Lindaraja.

Enguanys, camí de **Granada** amb l'amic García i Villanueva, les nostres mullers i la meua filla, ens hem encreuat amb famílies d'obriers musulmans que en vehicles de matrícula francesa anaven o tornaven de passar les vacances als seus països d'origen. Al port d'**Almeria** les banderes de la Creu i de la Mitja Lluna roges els acollien, assenyalant-los on se'ls podrien facilitar socors o tramitar l'embarc als "ferrys" que els menarien al nord d'**Àfrica**. A l'**Alhambra**, famílies musulmanes d'aspecte opulent -"ells" amb ghilaba luxosa, or a la muntura de les ulleres, l'anell i el rellotge; "elles" amb vels tapant-los el rostre, d'ulls bellíssims encerclats de cosmètic; d'infants, no gaires, menys que de dones- llegeixen a l'estuc de les parets els versicles sagrats i fotografien amb les més cares i innovades càmeres nipones: **Al-Andalus**, una peregrinació tan obligada com la de **La Meca**. A l'ambient, una sentor sumptuosa de tabacs turcs i egipcis i Chanel del nº 5. "Els altres", els del vehicle francès de segona mà carregat de farcells i quitxalla i, ai las!, una sola dona, no s'hi poden entretenir en aquestes coses. Recordo una altra visita a l'**Alhambra**, cosa de quinze anys enrera, un matí d'hivern, amb entrada gratuïta i aspecte quasi

d'abandó: no vaig topar-m'hi ningú. A l'ambient, fredor, humitat i buidor. L'**Alhambra** només serveix per a les ànimes melangioses i romàntiques; els turistes no els hi comptem. És -com qualsevol monument- bell, buid, silenciós i perfecte; no té -en els nostres dies- **sentit pràctic**.

Fa poc més de tres anys, un matí, prop de la **Santa Croce**, a **Florència**, cercàvem amb l'amic García on aparcar el seu vehicle i del cotxe estant, vam advertir uns paletes que estaven desmuntant una bastida de mecanotub les peces de la qual carregaven en un transport. Al cap d'un quart vam tornar a passar pel mateix indret tot donant voltes sense trobar on deixar l'auto i veiem que els operaris ja havien enllestit. El camió, carregat de ferramenta, va deixar junt a la vorera un espai buid que ens vam afanyar a ocupar. En baix del cotxe, vam comentar amb aquells homes la rapidesa de desmuntatge d'aquell sistema de bastir i van sortir a parlar de la feina que havien estat fent en aquella façana: canviar la canal avariada de la teulada que -ens digueren- d'acord amb les normes del comú havia de ser de coure, essent prohibit l'ús del cenc, del fibrociment i del PVC rígid, per no guardar aquests materials cap relació amb l'arquitectura del temps dels Mèdici. Quan dies després vaig tornar a casa, que en la meua absència havia necessitat una petita reparació, vaig trobar-hi instal·lada una magnífica canal nova, amb els seus suports i el corresponent baixant de desguàs: tot de PVC. El meu paleta va tractar, tan sols, de resoldre'm un problema i ho féu amb uns elements la composició dels quals li venia donada per raons de disponibilitat, de manipulació i d'economia: va tenir **sentit pràctic**.

Europa, l'antiga, bella, bruta, cansada, dissortada, monumental, prostituída, romàntica, trista i vella; la filla de civilitzacions decaigudes des de **Roma** a l'**Islam**, a còpia d'intents de

EL GUS DEL NOSTRE

purificació ha esdevingut ascètica i mancada de vitalitat (com ara l'art contemporani). L'han -l'hem- convertida en un magatzem; un magatzem que freqüenten els nord-americans. Ells han acabat amb les armadures i les grans peces de l'Edat Mitja, seguides per la pintura del Renaixement. S'han emportat els mobles lacats de Weisweiler i Lluís XVI. Els darrers grans impressionistes estan entrant a corrua feta als seus museus i col·leccions particulars -Degas, Renoir, Bonnard- i ara els **U.S.A.** tenen l'ull posat en les obres mestres del segle XX. Mondrian, Gris, Rothko, Miró, formen part dels catàlegs de Christie's, de **Londres**, i Sotheby's, de **Nova York**, que els venen al millor postor, quasi sempre un ianqui. Amb una història curta i una cultura encara més breu, aquest nou ric té, però, un **sentit pràctic** desenvolupadíssim: brutal. S'ha proposat de fer-se una història i una cultura de segona mà -com el cotxe francès dels obrers moros- i la puja del dòlar li permet de quedar-se amb la meitat del que es ven en el món, comprant les millors peces que passen a engruixir el patrimoni inventarial -esperem que algun dia, si la bomba de neutrons ens ho permet, poguem dir espiritual- dels museus i fundacions que van multiplicant-se arreu del seu territori.

Tots aquests fòtils amb què **Europa** mercadeja -"... **quinzena del mobile lacat, gran liquidació de pintura florentina per final de temporada, interessants oportunitats en impressionisme, restes de sèrie a la planta d'Edat Mitja, admireu la nostra meravellós col·lecció de retaules gòtics, grans rebaixes en surrealisme...**"- en el moment en que foren creats no ho foren com a obres d'art. El moble ho fou per a contenir documents, licors, roba de casa o vaixel·la. El retrat, per a magnificar el príncep o immortalitzar el cardenal. El paisatge, per a decorar el saló noble. L'armadura, per

És una gentilesa de

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38 - Tel. 725 85 41 - **SABADELL**

*"El rei Salomó s'ha construït una
llitera de fusta del Liban;
n'ha fet les columnes d'argent,
el respalller d'or,
el setial de porpra; per dintre
és de marqueteria d'eben".*

(Càntic dels càntics: Poema tercer)

anar a la guerra. La imatge, per al culte. Així, els mateixos edifici, castell, catedral o palau van ser bastits per atendre funcions puntuals, no pas comptant que més tard serien objecte de contemplació embadalida. Foren elaborats amb **sentit pràctic**, per a la vida pràctica de l'època respectiva.

L'amic que he esmentat al principi d'aquestes ratlles en sap d'aquestes qüestions: és escultor-marbrista. Les comandes que rep en la seva feina, de particulars i d'estaments, vénen donades per mandats utilitaris, commemoratius, ornamentals, funeraris, i tot, però mai inútils. A més a més, ve obligat a acomodar-se al criteri d'arquitectes i decoradors, als gustos personals del client -discutibles si voleu, però sempre respectables- i, fatalment, a imperatius econòmics. Ara bé; malgrat tot això, n'estic segur que més d'una de les peces per ell obrades serà en el futur una obra d'art. Haurà primat, pel damunt de funcionalitats i d'altres exigències, pel damunt de l'encàrrec, el seu "fer de mà" o el seu concepte. I així, el moble, el quadre, l'arma, la imatge o l'edifici transcendeixen la funció per a la qual han estat creats -la vida pràctica- i entren en la **intemporalitat**: en l'ordre -per entendre'n- de les obres d'art.

Vet ací, doncs, que ja som al **nostre temps** i continuem la producció de béns, baluernes, objectes i punyetes de tots els colors, preus, tamanys i versions imaginables per al nostre **consum**, per a la vida pràctica, i deixem cortocircuitats, "off side", els objectes produïts en èpoques anteriors, per a la contemplació.

Provoquem, deliberadament o inconscient, una mena de trencament històric: d'una banda l'arqueològic, el col·leccionable, l'immobilitzat i, de l'altra, el consumible, l'obsolet, el dinàmic. Consumible, obsolet o dinàmic, però, que també és presumible que algú -potser ja- et-

quetegi, col·leccioni i preservi per tal d'ensenyar a les generacions futures quin ha estat el nostre gust, **el gust del nostre temps**.

Encara és d'hora, doncs, per a determinar quines seran les peces del **nostre temps** que passaran a la **intemporalitat**. Si, però, que podem aventurar-nos a especular amb la naturalesa, els estils i, sobretot (si no passa quelcom que ho canviï sensiblement tot), la procedència: la **West Coast**. O sigui que, adéu **Europa**?

És simptomàtic que Skira, en editar el monumental tractat "El dibujo" (Genevè 1979), ho fagi valent-se d'un acreditat equip d'experts inter-

nacionals que seleccionen les il·lustracions i hi posen, naturalment la primera un "graffiti" prehistòric de la gruta de **Lascaux**, seguida d'una reproducció de la **Grècia** clàssica, per continuar viatjant per totes les cultures, èpoques, procediments, tècniques i estils i acabar el llibre amb "Untitled" de Joseph Benuys, "Mile long drawing" de Walter de Maria i un "minimal" de Sol LeWitt: tots **U.S.A.** Això, sens dubte, és degut a l'ofensiva que des de **Los Angeles** llencen els americans al mercat mundial de l'art. Pintures originals i obra gràfica amb signatures de la **West Coast** envaeixen les galeries europees procedents d'estudis, tallers de litògrafs i magatzems de marxants californians a partir de la revifalla de l'expressionisme abstracte en acabada la segona guerra mundial i, sobretot, de la irrupció del fenomen anomenat "Pop". Es tracta, senzillament que ja han importat prou art; ara necessiten exportar-ne.

David Hockney: Pool.

És una gentilesa de

**CAU D'ART
SABADELL**

Sant Cugat, 9 i Sant Jaume, 4 B
Tel. 726 07 35 SABADELL

En el camp de la cinematografia ja se sap del que són capaços: **Hollywood** acapara les sales d'exhibició de tot el món amb el producte de la seva indústria d'entreteniment i, no contenta amb això, les cadenes de televisió amb els seus serials. Si no fa molta qualitat sí que produeix molta quantitat: més possibilitats de romandre, de que quelcom -d'entre tant- passi a la **intemporalitat**.

En música és innegable la validesa de les seves aportacions: blues, gospel, swing, rock'n'roll, etcètera, sense oblidar-nos dels compositors sinfònics amb pretensions operístiques, sempre amb el mateix alt nivell de qualitat.

En aquestes arts, música i cinema, és on es mostra més agressiu el sector comercial, els managers, sobretot en el llençament d'"stars", per exemple els malguanyats Elvis Presley i Marilyn Monroe que han estat els casos més flagrants d'enlairament del mediocre a símbol d'una generació.

Encara que sens dubte l'antecedent més immediat calgui cercar-lo a **Europa**, en les auques, "telones de ciego" i "images d'Épinal", la figuració narrativa -"cartoons" i "comic-stripes"- passa per un invent genuïnament americà. Efectivament, als suplementes festius dels grans diaris hi neixen els ninots, els aventurers, els herois i els super-homes que detecten els infants i els adults del segle XX.

I, posats en el pla del "Kitsch", els nord-americans no tenen aturador; tant poden agafar una muntanya per tal d'esculpir-hi les efigies dels seus presidents a tamany ciclop, com en poden utilitzar una altra per a fer l'estàtua equestre del guerrer de la nació sioux "Chief Crazy Horse" -com si així poguessin compensar la seva raça del terrible extermini sofert-, deixant, a cops de dinamita i de "bulldozer", els arquitectes constructors de les antigues piràmides convertits en infants que s'entretenien amb plastelina o amb "jocs de fer cases".

I no cal que parlem -però parlem- de la nostra vida quotidiana en els àmbits de la comunicació, de la publicitat, de la tècnica, de les robes que vestim, de la banca, de les diversions, dels refrescs que prenem, de tantes i tantes coses que la formen; en definitiva, de la nostra **cultura**. Aquí sí que

hi ha una veritable invasió. A tall de prova m'he proposat de trobar mentalment una trentena de mots que, al cap del dia, hom sent, llegeix o fins i tot pronuncia: baseball, basket, best-seller, blues, blue-jeans, cinemascop, comic, cow-boy, design, football, footing, goal, hippie, inn, king-size, kitsch, long-play, manager, mass-media, pop, rock, self-service, show, snack, star, stop, teenager, ticket, travelling i video-tape. Però resulta que algun d'aquests els he deixat anar abans en aquestes ratlles i, en canvi, d'altres dels emprats en aquesta redacció no són ara a la trentena. Repassem-ho i trobarem: bulldozer, cartoon, coast, dollar, drawing, ferry, gospel, graffiti, chief, horse, krazy, mile, minimal, off-side, roll, sioux, swing, stripe, untitled i west; que, tots plegats, en fan **cinquanta!** Suposo que ja ens hem entès, oi? Ens estan colonitzant.

Si **Europa** no s'espabila, encara que alguns pilots nord-americans corrin en fórmula u a bord de màquines Ferrari o Renault i, en art, el senyor Bonito Oliva s'esgargamelli des d'**Itàlia** defensant a capa i espasa la seva transavantguarda, ho té molt malament. Ja fa temps que els americans vénen imposant estils, modes, tendències, que a voltes triguen quinze anys, d'altres només dos i algun cop ni vuit dies: tard o d'hora, però sempre arriben. Si no produïm una reacció eficaç, al final se'ns parará el cap i passarem a la dependència total, a una **cultura de segona mà**. Que no haguem de dir: adéu, **Europa!**

Deixo a la discreció de l'amable lector el lligar o no aquest treball amb els anteriors "D'arts i d'oficis" i "De disseny". He d'aclarir que no han estat pensats com una trilogia i que, encara que s'hi noti un cert fil conductor, no responen ni a cap propòsit unitari ni a la defensa de cap tesi. Són, senzillament, reflexions. ●

DIANA Y FIESTAS DE SABADELL

PROGRAMA

de les que en honor é son patró
Sant Felix Martir
se celebrarán en los dias 1, 2, 3 y 4 d' Agosto

DIA 1
A LAS 6 MATI.—Después de un repicé general de campanas una
GRAN SALVA DE MORTERETS
disparada en la Plaza de Sant Roch, anunciará la comença de las fiestas

DIANA
por la hermosa banda de cornetas del Cos de Bomberos.
A las 8.—Los niños cabalés en brío corren, acompañados de la Banda militar y numeroso séqui, publicarán, en vers, la crónica de las fiestas que tendrán lloch aquel día y en los sucesivos 2, 3 y 4.
A las 10.—La Cua Municipal y Jermis Americanas acompañadas de la Banda militar, sortiran de las Casas Consistoriales y se dirigiran a la parroquia de San Felix para asistir a las **Solemnas Oficiales**.

SALVAS D'ARTILLERIA
en la Plaza de Sant Roch, dirigidas por lo Cua de Bomberos.
Cantada a las plenas y gongonias.
A las 3 TARDI.—Extraordinarias funciones liricas y dramaticas en los Teatros públicos.

GRAN CONCERT
en la Plaza de Sant Roch por la acreditada banda militar de **CASSADORS DE MERIDA**

SOLEMNE PROFESSÓ
que sortiran de la parroquia de Sant Felix, qual Pened Principal ha sigut confiat al M. Il·lre Sr. Juge de primera Instancia.
A las 8.—Función lirica y dramatica en los Teatros público y en lo Saló d'apreciación del **Ateneo Sabadellés**.
Concierto vocal e instrumental en los jardins del **Centro Industrial** y en la **Cerveceria Sabadellés**.

CORNETAS
en la Plaza Mayor, Plaza de Sant Roch, Plombla y carrer de Sant Pau
A las 11.—Balle en todas las sociedades particulares y en lo

MAGNIFICH ENVELAT
de la Plaza Mayor.

DIA 2
A LAS 10 MATI.—Oficio de difuntos en la parroquia iglesia de Sant Felix, ab asistencia de las Autoridades
A LAS 12

SALVAS D'ARTILLERIA
en la Plaza de Sant Roch
A las 3 TARDI

JOCES DE SORTIJA Y CUCANYA
en varias partes de la ciudad y extra-ordinarias funciones liricas y dramaticas en los Teatros públicos.
A las 4.—Grande baile en los salones del **Centro Industrial, Ateneo Sabadellés**, de las sociedades particulares y en lo **ENVELAT** de la Plaza Mayor.
A las 6.—Elevación de magnifiche

GLOBOS MONGOLFIEROS
en varias carreras de la ciudad.
A las 8.—Función en todos los Teatros.
Sortiran en lo Plaza de Sant Roch por la masca coral **T.A. AMERICANA**.

VETLLADA LITERARIA Y MUSICAL
organizada por lo **CENTRE CATALÁ**, que tendrá lloch en lo Saló de Sessions de las Casas Consistoriales. Aconsejara a activ la Banda militar, que ejecutará las mejores piezas de sus repertorios.
Concierto en la **Cerveceria Sabadellés**.
Sortiran en el **Ateneo Sabadellés** en lo Plaza de Sant Roch.
A las 10.—Grande baile en los salones del **ENVELAT**.
A las 11.—Baile en los salones del **Círculo Sabadellés**.

DIA 3
A LAS 5 MATI.—Repicé general de campanas
A LAS 6 MATI

GRAN CASTELL DE FOCHS ARTIFICIALS
bajo la dirección del inteligente perit Sr. Espinós
Concierto en la **Cerveceria Sabadellés**.
Función dramatica en lo teatro **Campos de Boerac**.
Baile en las sociedades particulares y en lo **ENVELAT**.

DIA 4
A LAS 9 MATI

CERTAMEN AUCELLISTA
por todas las sociedades locales ab cooperación de muchas alders de fora
A las 8 TARDI.—Grande baile en lo **ENVELAT**, sociedades particulares.
A las 9.—Concierto en la **Cerveceria Sabadellés**.
Sortiran en varias carreras y plazas
Baile en todas las sociedades particulares
A las 10.

GRAN BALL EN L' ENVELAT

Sábado, 22 Julio de 1939.—LA COMEDIA
Este programa ha sido del **ENVELAT** con el apoyo de la Banda militar y de las Casas Consistoriales. Se ha hecho posible gracias a las generosas donaciones de los señores **Josep Ferrer** y **Josep M. Ferrer**.
Después de haber estado en el Teatro de las Comedias de Barcelona, se han trasladado a las Comedias de Sabadell. Este programa se dará en Sabadell el día 22 de Julio de 1939.
Miguel Ángel, Madrid, 10 de Julio de 1939.

És una gentilesa de

**"GALERIES
ROVIRA"**

Sant Pere, 22 Tel. 726 19 59
SABADELL